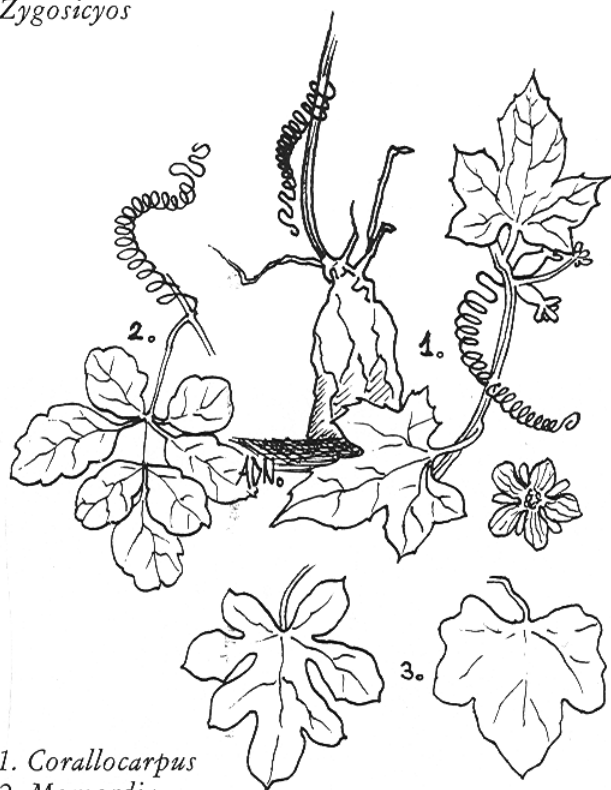

CAUDEXPPLANTER

Fortsat fra nr. 3

Cucurbitaceae

Anisosperma
Cephalopentandra
Ceratosanthes
Coccinia
Corallocarpus
Cucurbita
Cyclantheroptis
Dendrosicyos
Echinocystis
Eureiandra
Gerrardanthus
Ibervillea
Kedrostis
Melothria
Momordia
Neoalsomitra
Seyrigia
Telfairia
Trochomeria
Xerosicyos
Zehneria (Melothria)
Zygosityos

1. *Corallocarpus*
 2. *Momordia*
 3. Forskellige *Kedrostis*

Fig. 5 *Cotyledon luteosquamata*

Dette er »agurkefamilien« med de mange slægter - her finder vi blandt andet melon og græskar, men der er også mange knolde med klatrende stængler (Type 11).* Familien indeholder, som det kan ses, et meget stort antal slægter med caudiciforme arter, og da den endnu ikke er særlig grundigt undersøgt, vil det sandsynligvis vise sig, at der er endnu flere. På grund af dette store antal slægter vil vi ikke gå i dybden med enkelte arter, men snarere give en generel omtale samt nævne nogle gode slægter.

*Henviser til skema: Oversigt over hovedtyperne, kaktus nr. 3 s. 53

Frøformeringen er nem, også her gælder det, at knoldene vokser hurtigt under jorden - giv dem plads og vent med at hæve dem væsentligt til de har opnået det ønskede omfang. De kan dog stikkes igen, modsat gulerødder.

Da langt de fleste af slægterne (og arterne) er så nemme fra frø, burde mange flere arter være udbredt i samlinger end tilfældet er, men frøudbuddet sætter her, som mange andre steder, grænser for udvalget af arter.

De gode slægter, som ofte ses på frølisterne er: *Coccinia*, *Corallocarpus* (dog ikke ofte set), *Cucurbita*, *Gerrardanthus*, *Ibervillea*, *Kedrostis*, *Melothria*, *Momordica*, *Seyrigia* og *Xerosicyos* (de to sidste udvikler først knold som ældre).

Crassulaceae

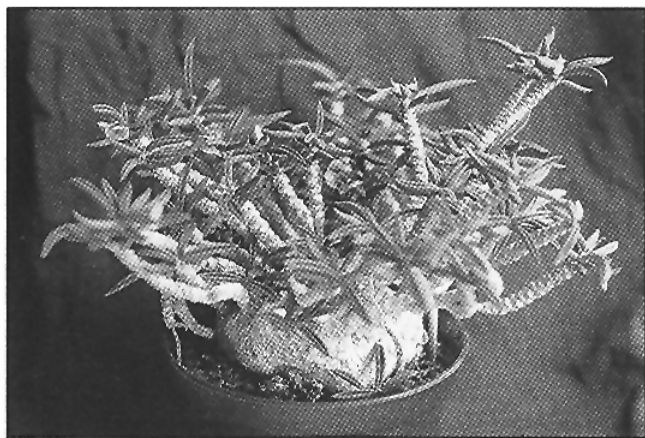
*Adromischus** *Crassula** *Sedum* *Tylecodon**

Adromischus (Type 6) fra Syd- og Sydvestafrika har flere arter, der med årene danner lave kompakte bonsailignende former, hvis de holdes på den hårde side. Det vil sige i små potter og på en solrig plads med sparsom vanding og gødskning.

Den store slægt *Crassula*, der er inddelt i sektioner efter planternes vækstformer, indeholder kun få planter af interesse i denne sammenhæng. Det drejer sig om de velkendte paradistræer, *Crassula arborescens*, *C. obliqua* og *C. portulaca* (Type 15).

Sedum indeholder, som foregående slægt, kun få planter af interesse. Det drejer sig først og fremmest om *Sedum frutescens* fra Mexico, men også nogle få arter, der er hårdføre i Danmark nævnes jævnligt (i hvert fald af Gordon Rowley) - f.eks. *S. rosea* (rosenrod), der skulle danne et underjordisk caudex, som så kan hæves.

Tylecodon, der før var en del af slægten *Cotyledon* (navnet er lavet ved at bytte om på c og t i *Cotyledon*), er ligeledes fra Afrika. En af grundene til, at slægten blev skildt ud fra *Cotyledon* er planternes vækstform - de er nemlig alle caudiciformer, hvilket gør dem interessante for caudexfans (fig. 5)

Formeringen er for alle slægter nemmest ved stiklinger, og i mange af tilfældene vil det være bladstiklinger.

Didiereaceae

*Alluaudia**

Alluaudia stammer som hele familien fra Madagascar. Det er nok i denne sammenhæng grænsetilfælde, da det er planter, som kun i moderat grad har fortykket basis (Type 14). *Alluaudia* er dog i mange henseender interessante planter - specielt gælder det de af arterne, som har blade, der sidder lodret i række over hinanden. De arter, som kommer tættest på caudexplanterne, er nok *Alluaudia montagnacii* og *A. ascendens*. Sidstnævnte er samtidig en af de arter, der oftest ses udbudt.

Formering ved frø og stiklinger, hyppigst det sidste, da frø sjældent er til salg.

Dioscoreaceae

*Testudinaria** (*Dioscorea*)

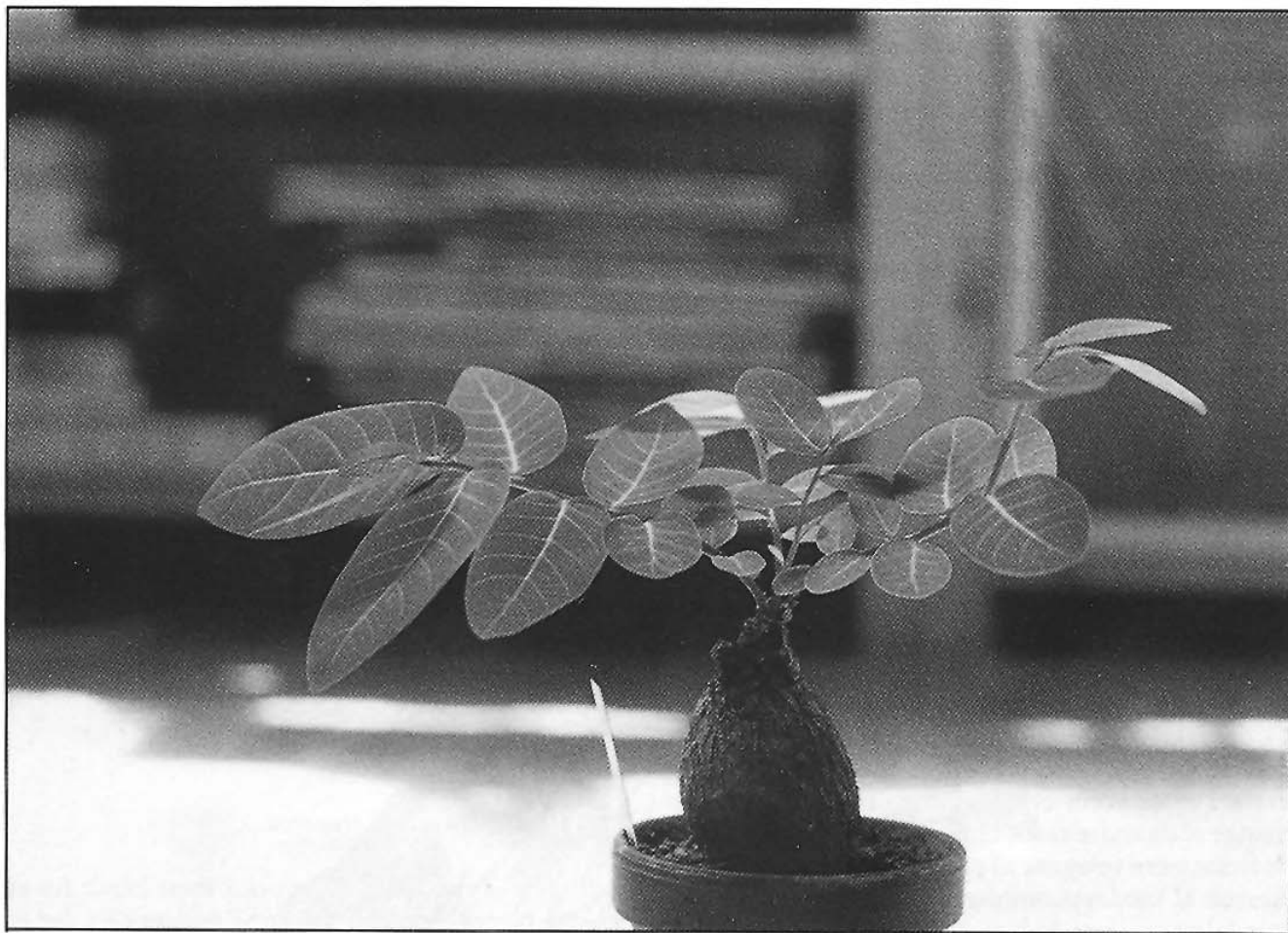
Slægten *Testudinaria* stammer fra Sydafrika med undtagelse af en enkelt art, der hører hjemme i Mexico (*T. macrostachya*). Slægten indeholder kun nogle få arter - antallet kan svinge en del, alt efter hvilken botaniker der tager sig af slægten, lige som den også af nogle slås sammen med slægten *Dioscorea*.

Den mest set i samlingene er uden tvivl *Testudinaria elephantipes* (elefantfod), der, når den kommer lidt op i alderen, er en meget flot plante med en knold, som er dækket af et tykt korklag, der sprækker op i kantede felter så man kan se »årringene« i korken. De tynde slyngende stængler, der kommer frem på toppen af knolden, har hjerteformede blade. De øvrige arter ligner *T. elephantipes* i mere eller mindre grad, men ingen af dem opnår et lige så imponerende korklag. Alle arter af *Testudinaria* tilhører Type 11.

Testudinaria formeres fra frø, og det er som oftest meget let at få dem til at spire - spireprocenten ligger tit omkring 100.

Fig. 6 og 7 *Euphorbia cylindrifolia* var. *tubiflora*

Euphorbiaceae sp. fra Asien (Ernst Specks).

Problemet kommer først senere, idet det ofte kan være et problem at få planterne i gang igen efter den første hvileperiode. Denne hvileperiode behøver ikke at komme om vinteren, idet mange plante fortsætter med at vokse den første vinter. Faktisk kan der være meget stor forskel på hvileperiodens indtræffen mellem planter fra sammen såhold, og da mellemrummene mellem hvileperioderne samtidig varierer en hel del, er der nok at holde øje med, hvis man har mange planter!

Euphorbiaceae

*Euphorbia** *Jatropha** *Monadenium**

Euphorbia er en meget stor slægt, hvoraf adskillige hundrede arter er sukkulente. Den største udbredelse findes i Afrika, men der findes også sukkulente arter i Amerika, Indien, Mellemøsten, de Canariske Øer mv.. I Afrika udfylder *Euphorbia* i stor grad den samme økologiske plads, som kaktus gør i Amerika, og det gør, at man inden for Euphorbiaslægten kan genfinde stort set alle vækstformer inden for sukkulentverdenen. Denne store grad af variation gør selvfølgelig også, at et stort antal af vækstformerne i skemaet kan genfindes i denne slægt, det gælder: Type 1, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16.

Euphorbiaslægten deles på grund af sin størrelse næsten altid i grupper af de forskellige forfattere, og vi vil her anvende den opdeling som H. Jakobsen benytter i sit sukkulentleksikon, idet vi kun medtager de grupper der indeholder caudexplanter.

Gr. 7 (der svarer til vores Type 10): Indeholder planter med en tydelig knold og enårige skud med blade. Mest kendte plante fra denne gruppe er *Euphorbia trichadenia*. Frøformering, hvis man ellers kan få fat i frø (ikke så almindeligt).

Gr. 8 (Type 1, 8): Her finder vi caudexplanter med en krans af blade på toppen af en knold (der i naturen er begravet under jordoverfladen). Det er alle planter, man ikke ser hver dag, men skulle man være heldig er det nok *E. crispa* og *E. silenifolia*, der er størst chance for at støde på. Frøformeringen eller stiklinger (*E. crispa*).

Gr. 22 (Type 7): Består af planter med caudex, hvorfra der udgår sukkulente tornede stængler. Ikke alle planter i denne gruppe har interesse for caudexsamlere - men næsten alle! Her kan især nævnes *E. knuthii*, *E. squarrosa* og *E. stellata*, som er de planter herfra, man oftest støder på. Derudover kan man også være heldig at støde på *E. groenewaldii*. En sjældent set men også interessant plante fra denne

gruppe er *E. decidua*, som har den ejendommelige vane at danne etårige sukkulente skud som så fældes i tørtiden.

Mange af disse planter kan formeres ved stiklinger, men da det i mange tilfælde betyder, at planten ikke danner caudex, kan det anbefales at bruge frøformering.

De næste grupper er planter fra Madagascar, som ikke har kunnet passes ind i de øvrige grupper.

Gr. M4 (Type 15, 16): Hertil hører kun 2 arter, nemlig *E. pedilanthoides* og *E. biaculeata*, der begge er nærmest bonsailignende i væksten. Det er planter, der meget sjældent ses til salg.

Gr. M5 (Type 14): Her er kun en art, *E. pachypodioides*, der som navnet siger minder om en *Pachypodium*. Det er imidlertid en meget sjældent set plante.

Gr. M7 (Type 6, 8): Ikke alle planter i denne gruppe er caudexplanter, men blandt dem, der er det, findes nogle af de mest interessante af slagsen i euphorbia-slægten. Det må også lige nævnes, at planterne her heller ikke er så nemme at få fat i. Den mest »almindelige« er nok *E. cylindrifolia* var. *tubifera* (fig 6 og 7), der faktisk er nem at have med at gøre. Den synes ikke at være så følsom over for meget vand, og kræver efter vores erfaring knap så meget lys som mange af de andre caudexplanter, så den vil hos langt de fleste være velegnet til placering i vindueskarmen. Resten af caudexplanterne i gruppen er ikke så almindeligt set, men hvis man skulle støde på dem kan det nævnes at *E. francoisii* (fig. 8) og *E. cap-saint-mariensis* er noget lettere at have med at gøre end de øvrige (som er svære) - nemlig *E. moratii* (fig. 9) og *E. primulifolia*.

Formeringen ved frø eller stiklinger (*E. cylindrifolia* var. *tubifera*), men i så fald dannes intet caudex.

Hvis man ønsker at læse lidt mere om disse planter, kan det anbefales at læse Peter Brandt Pedersens artikelserie om *Euphorbia* i Kaktus 1982, nr.3 til 1983, nr.4, og har man ikke disse numre kan de stadig købes (se bag i bladet).

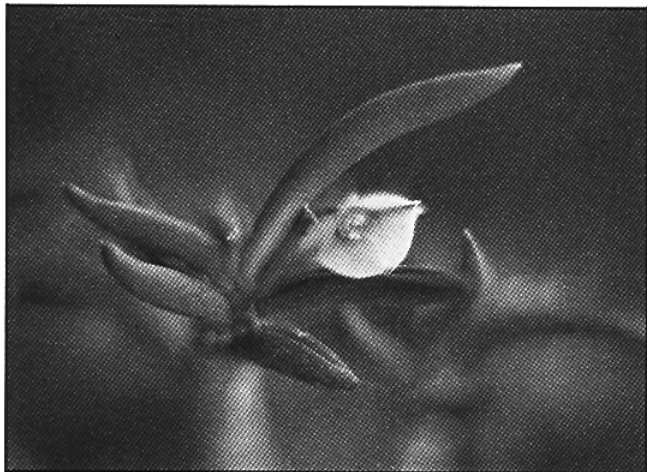

Fig. 8 *Euphorbia francoisii*

Fig. 10 *Monadenium trinerve*

Jatropha (Type 1, 13, 15,) er nok mest kendt for en enkelt plante - nemlig *Jatropha podagrica* - der nu kan købes i snart sagt enhver blomsterhandel, men slægten indeholder også mange andre caudexplanter. Derudover omfatter slægten også buske og små træer.

Blandt caudexplanterne kan ud over *J. podagrica* først og fremmest nævnes *J. berlandieri* (også kendt under navnet *J. cathartica*), der som regel har en mere eller mindre rund knold med korte grene på toppen (se forsiden). De øvrige jatrophaer med caudex ses meget sjældent, så dem forbigår vi her.

Formering er først og fremmest ved frø, og som oftest er spiringsprocenten høj. Den videre dyrkning frembyder som regel ingen større problemer.

Monadenium (Type 1, 8, 9, 10) er en lille slægt men har alligevel en hel del af den variation i vækstformerne vi allerede har set hos euphorbiaerne.

De planter, der har interesse for caudexdyrkere, vokser i naturen med knolden begravet i jorden og kun grene og/eller blade er synlige over jordfladen. De er nok ikke så nemme at få fat i, men skulle man være heldig er der bl.a. følgende muligheder *Monadenium montanum* og varieteten *rubellum*, *M. majus*, *M. erubescens*, *M. trinerve* (fig. 10).

Formering ved frø, men også disse er svære at opdrive.

(Fortsættes).

Per Rønkel
Allan D. Nielsen